

EXPUNERE DE MOTIVE

În raza comunei Turia din județul Covasna se află stațiunea balneoclimaterică permanentă **Balvanyos (Băile Balvanyos)**. Toponimul utilizat pentru această stațiune, inclusiv în actele oficiale, ridică un șir de semne de întrebare legate de aspecte practice, precum și de conformitatea cu normele ortografice și ortoepice ale limbii române literare stabilite de Academia Română.

Balvanyos (pronunțat **Balvanioș**, cu accentul pe prima silabă și palatalizarea lui **N**) este singurul toponim din județul Covasna și din România, în general, care, în uzul oficial al limbii române este pronunțat altfel decât este redat grafic. De fapt, în acest caz avem de a face cu un toponim redat doar într-o formă străină, amintind de cea maghiară, fără ca să existe o formă românească scrisă și pronunțată conform normelor ortografice și ortoepice stabilite de Academia Română. Precizăm că în limba maghiară forma corectă a toponimului este **Bálványos**, cu utilizarea repetată a grafemului accentuat **Á**, pentru a se evita citirea lui **A** ca **O**, conform regulilor de alternanță fonetică ale limbii maghiare. Astfel, forma **Balvanyos** aflată în uzul oficial nu este deloc românească, dar nici pe deplin maghiară, prezentând un caz de hibridizare, de amestec lingvistic derutant și păgubos, în opinia noastră.

Această formă prezintă dificultăți în sensul pronunțării literei **S** ca **Ș**, a literei **Y** ca **I** și a literei **N** ca **Ń**, în condițiile în care normele stabilite de Academia Română admit folosirea literei **Y** doar în unele nume de locuri străine și nu permit atribuirea pentru literele **N** și **S** din alfabetul limbii române a altor valori fonetice decât cele general cunoscute.

Forma **Balvanyos** apare în diverse acte oficiale: legi, hotărâri de guvern, ordonanțe, ordine de ministru, acte ale organelor puterii locale de stat (de exemplu, în Legea nr. 526/2003, Legea nr. 5/2000, HG nr. 852/2008 care aprobă lista localităților atestate ca stațiuni turistice de interes național, respectiv local, Ordonanța guvernului nr. 3/2008, Ordinul ministrului Mediului, Apelor și Pădurilor nr. 141/2016 etc.). De asemenea, forma **Balvanyos** este utilizată în cartografia națională, inducând ideea unei identități străine a locului.

Locuitorii județului Covasna, precum și turiștii care sosesc în zonă constată că în cazul locului în care este amplasată stațiunea balneoclimaterică permanentă **Balvanyos (Băile**

Balvanyos) vorbitorii de limbă română folosesc în prezent precum au folosit în timpuri mai vechi forma românească a toponimului – **Bălvăniș**. Această formă românească poate fi întâlnită și în vorbirea curentă a locuitorilor români din județele Covasna și Harghita, ca dovadă că memoria lor istorică nu a fost ștearsă complet.

Se pare că acest toponim vechi românesc (nume propriu) – **Bălvăniș** – provine de la numele românesc popular, regional și comun bălvan (cu variantele: balvan, bălvan, bulvan, **bolvan**), care este definit în Dicționarul Explicativ al Limbii Române (DEX) astfel: "1 Butuc mare de lemn. 2 Bârnă. 3 Trunchi de arbore, curățat de ramuri pentru a fi tăiat în joagăr; buștean. 4 Bârnă la teascul de ulei. 5 Fiecare dintre bârnele care se pun orizontal pe fundamentul casei pentru a susține stâlpii caselor țărănești".

Observăm că substantivul comun **bălvan/bălvan/balvan** este productiv în ceea ce privește toponimia românească. Astfel, întâlnim în județul Mehedinți toponimul **Bălvănești** (comuna **Bălvănești** cu localitățile componente **Bălvănești** și **Bălvăneștii de Jos**), iar în partea occidentală a regiunii istorice Banat întâlnim toponimul **Balvaniște** (Malo Balvaniște și Veliko Balvaniște).

Dorim să exprimăm opinia că vechiul toponim românesc **Bălvăniș**, care nu a fost eliminat completamente din uzul curent al limbii române, merită să fie reabilitat și adus în uzul administrativ oficial, ca formă românească originară care nu afectează în niciun fel dreptul concetățenilor de limbă maghiară de a folosi în limba lor maternă o altă formă consacrată. De altfel, toate minoritățile din România au dreptul legal de a folosi în limbile lor materne nume și denumiri istorice și consacrate, care, în mod evident, pot diferi și de cele mai multe ori diferă de formele românești. Astfel, denumirea stațiunii balneoclimaterice permanente Balvanyos în limba germană este Bad Götzenburg. Mutando mutandis, tocmai acest drept trebuie să le fie aplicat și vorbitorilor de limbă română din România, astfel încât acestora să nu li se impună nume și denumiri străine sau hibride.

Întrucât Academia Română, cel mai înalt for științific al țării s-a pronunțat deja în această speță prin adresa nr. 2621 din 30.06.2022, formulând în mod oficial un punct de vedere prin care se recomandă Parlamentului României redarea în mod oficial acestei localități numele românesc, conform principiilor generale din toponimia românească.

Având în vedere cele expuse mai sus, considerăm ca fiind firească legiferea cu privire la denumirea acestei localități atestate ca Stațiune Turistică balneoclimaterică permanentă de interes local și drept consecință înaintăm prezentul proiect de lege.

Inițiatori:

Neagu Ionuț

